

המוכר את הספינה פרק חמישי בבא בתרא פ"א.

עין משפט נר מצוה

לפ א מיי פ"ד מהל'
מכירה הלכה ו סמנ
עשין פ"ד טו"ש ח"מ סימן
רעו ספיק ט'
ב ב מיי שם הלכה ז'
טו"ש שם ספיק י'
בא ז מיי שם הלכה ו'
טו"ש שם ספיק ט'
בב ד מיי שם הל' ה'
טו"ש שם ספיק ו'
בג ה ו מיי שם הלכה ה'
טו"ש שם ספיק:
בד ז מיי שם הלכה א'
טו"ש שם ספיק ו'
בזה ה מיי פ"ד מהל'
בכורים ה"ד:
בו ט מיי שם פ"ב הלכה
ה'
בז ו מיי שם הל' ג' ע"ש
השגת וכ"מ:

הגהות הב"ח

(א) נב' ר"מ ק"ל בלוקק
פירות האילן ממלא כלי'
וזמית מן הזמן נמקח וכן
בסמך:

לעוי רש"י

קור"ל "קור"ל.
אלמו.
ב"ש"ש ב"ש"ש.
ל"ה"ר "ל"ה"ר.
קישטטי"ר.
[קשטטי"ר ש]. עין עמוק.

רבינו גרשום

שלועזין שפ"א. ע"ר.
ב"ש"ש כסיתא. בלע"ז
קור"ל: פ"ב.
אם הגדילו. הנופות שהיו
מחובות הרבה לכאן
ולכאן אע"פ שהחל ע"לובית
ההלחין לא ישפה המוכר
לעצמו. כלומר לא יקצוץ
אותו ענפין דמצי לימכר
הלוקח כי היכי דאין לי
בקרקע שולך כלום שאם
ייבש האילן אין [לן] רשות
לנטוע אחר במקומו ה"ג
אין לך רשות באלילות
כלום לשתות. ואחון בדי
אילן השולין מן הגזע היינו
שולין מן האילן עצמו
בסמך לארץ הלוקח היו
משום דהאילן שלו: ומן
המחשין. שחן א' ברוחק
האילן של בעל הקרקע
משום דבקרקע דמי: ואם
היה האילנות שבישן אחרים
להם קרקע לישע אחרים
במקומו: הגדילו. הענפים
חוץ מקרקע שלו ט' ששירי
לאילנות: ישפה. המוכר
מפני שהחל רע לבית
השלחין: מביא. בכורים:
ואינו קורא. משום דלא
קנה קרקע: אפי' בלוקק
פירות מן השוק. מביא
מכר: מכר תנא ליה. ו'
מאיר במגני' דהקונה ב'
אילנות יש לו קרקע כיון
דאשמועינן דיש לו קרקע
מביא קרקע לטעמי'
דמביא קורא למה למיתא
ברוכתא אחרייתא דמביא
וקורא. אלא לאו ש"מ
לחיוב הלוקח פירות מן
השוק דמביא קורא: והא
כתיב אשר תביא מארצך.
קיינן ביה: והא כתיב
אשר נתת לי ה'. ולהכי
אין מן השוק לא מצי
למכר בהי: ומשני היינו
דיבת לי וזוי רובני בהו
פירי: תביא. דרב יהודה
אמר שמואל דאמר לעיל

מוסף תוספות

א. דהובת הגוף היא
והובת ככל מקום. רמב"ן.
ב. וא"ת לרובן למעוטי
אדמת גר וזוי מנא להו
דדא חד גוני אצטריך
למעוטי לוקח פירות מן
השוק למאי דמקיש השוא
וי"ל דלוקח פירות מן
השוק נפקא להו מאשר
נתת לי. דלא משמע להו
דיבת לי וזוי רובני בהו.
ו"א"ו לרדיוהו גוי וזוי מחד
קרא נפקא להו משום דכל
שואה פטור א. דאדמתו
פטור. רמב"ם. ג. ואע"פ
דליכא איסורא בנטיעתו
כיון שאין כל גידולין
בתוך שלו אינו מביא.
ד' וכוון שאברהם. שם.
אב לכל העולם ונטלו חלק
בארץ קורין לוי יהודה.
ה. שם. ו' [ו]ל' שלשה אבות.
העולם היה כאברהם. שם.
ו. דכל זמן שהיה של
ישראל כל מי שזרעה
חיוב במעשר וכי וזוהי
לעכו"ם. והורעה פטור.
ידש קנין. דאי ארץ קנין ארץ.
זו הפקעה מה שאין עכו"ם
מעשר קרקע היתומים
דהתם פריך ביה חייב
מפקיע ממזוהו ומשני
מזוהו הובת הדין היא ואין
הפקעה. מ"ק ניעוין מ.
ז. דמ"ה חשובה הפקעה
מה וכי שאינו מעשר
ממנה מעשר רב. מ"ק ע"ז
לא.

ערמונים. מכלן מוכח רבינו תס דערמונים אין זה שקורין
קשטטי"ס דהא צפ' לולב הגזול (סוכה דף לב:) אמר
ענף עץ עבות שענפיו חופין את ערו ואיהו (זה) היו אומר זה הדם ופרך
ואימא זמית עבתי עבות וליכא ואימא דולבא וזי ערמוני שיהא דולבא

היינו קשטטי"ס מצי פריך הלא אלו
עץ עבות: **מביא** מדרקני' משני' א'
יתירה. (א) ו"ת והא דולבא כסיפא
במסכת בכורים (פ"א משנה יא)
הקונה שלשה אילנות בתוך של חצירו
מציא וקורא ר"מ אומר אפי' שנים
אמאי איצטריך הדיא משנה כיון
לדבנן קונה קרקע א"כ פשיטא
דמציא וקורא וכי תימא אידי דנקט
ר"מ שנים מציא וקורא נקט מני
שלשה לרבנן דמציא וקורא מ"מ
אמאי איצטריך תו דברי ר"מ כסיפא
דקמי ר"מ אומר אפי' שנים מציא
וקורא וכי תימא אידי דתנא רבנן
תנא נמי ר"מ א"כ מצי קשיא ליה
הכא משנה יתירא דלמא אידי דתנא
רבנן תנא נמי ר"מ לרבנן איצטריך
לאשמועינן דמציא ואינו קורא דלקטן
צעי מצי טעמא דרבנן צעי אילנות
ועוד תימא לרשב"א דאי מחייב ר"מ
בלוקק פירות מן השוק כסיפא
דקאמר ר"מ אפי' שנים הוה ליה
למימר אפי' לקח פירות מן השוק:
ההוא 'למעוטי' הוציא 'ארצין'. והכי
נמי דריש פפרק ראשית

הגז (חולין דף קלו. וסע) אר"ך
למעוטי הוציא לארץ ותימא אמאי
איצטריך מעיטא הא אמר בסוף פ"ק
דקדושין (דף לו:) כל מנזה שהיא תלויה בצרף אינה נוטת
אלא בצרף ויש מפרשים משום דבכורים איצטריך לזכר חלבא דמבי
(שמות כג) ראשית בכורי אדמתך וגו' לא תזשל גדי בחלב אמו'
וזמלתא כהדיא מקיש להו ו"כד שיהו נהוין אף בחולה לארץ כמו
בשר חלב ולרשב"א נראה דלא חשבי בכורים מנזה תלויה בצרף
דלא דמי לתרומה ומעשר וחלה דהתם גוף הפירות מחוייבין בתרומה
דטובל יניהו ואסורין באכילה ולכך חשבוין הן תלוין בצרף אבל בכורים
אין החיוב תלוי בפירות אללא בצדס דאין נאסרין באכילה אע"פ שלא
הפריש מהן בכורים ועוד מדלא חיוב תרומה ומעשר עד שיתמרח
בכרי מוכח שהחיוב תלוי בפירות לפי שלא הגיע עיינין זמן חיובן
אבל בכורים וזאי חובת הגוף יניהו כע"ז דילפינן מינייהו דקדושין
(דף לו.) שאין החיוב תלוי בפירות אללא בצדס ואפי' צודון צאלין
מתחייב דהתם במסכת בכורים (פ"ג מ"ה) כ"ל מפרשינן בכורים
יודא לתוך שדהו ורואה תאנה שזיכרה אשכול שזיכר קושרו
צגמי ואומר הרי אלו בכורים ואע"ג דאם אין לו [אינון] חייב לקנות תלית
מ"מ חובת הגוף יניהו כמו חובת לניית דאע"ג דאין חייב לקנות תלית

כשאין לו חשיב חובת הגוף: **למעוטי אדמת עכו"ם.** רשב"ם גרס והא תרי אדמתך כתיבי ולפי שקשה לו אידך אדמתך למה לי מגיה
הספריים והא כתיבי תרי אדמתך חד למעוטי אדמת עכו"ם וחד למעוטי אדמת גר^ב ונחנס דחק עצמו דחד אדמתך דרשינן צפ"ק דבכורים
הנוטע בתוך שלו והצריך לתוך של חצירו או לתוך של רצים הרי זה אינו מציא משום דכתיב אדמתך ועד לית לן למעוטי לוקח נגר כיון דגר עצמו
לוקח פירות מציא וקורא לר"מ ולא מצריך צשל חצירו דכיון דקנה מחצירו חשיב אדמתך ועוד לית לן למעוטי לוקח נגר כיון דגר עצמו
בר הבאה הוה כדתנן (שם פ"א מ"ד) אלו מציאם ולא קורין הגר מציא ואינו קורא לפי שאינו יכול לומר אשר נשבע לאבותינו לתת לנו ומכא
היה משנה לא היה מניח רבינו תס לגריס לבדך ברכת הזימון לפי שאינו יכול לומר שהנחת לאבותינו ארץ טובה וקמתי נמי (שם) כשהוא
מתפלל זינו לבין עצמו אומר אלהי אבות ישראל וכשהוא מתפלל צבית הכנסת אומר אלהי אבותי ואם היתה אמו מישראל אומר אלהי
אבותינו ולר"י נראה דשפיר מצי אמר גר לאבותינו ולא קיימא לן כהיה משנה אלא כר"י דפליג עלה כדאיתא צירושלמי (בכורים פ"א)
דלמר תני צסם ר"י גר עצמו מציא וקורא מצי טעמא דלמר קרא (בראשית י) כי אב המון גוים נתמך לשעבר היה אב לארס מכלן ואילן
לכל גוים ר' יהושע צן לוי אמר הלכה כר"י עובדא אמא קומי רבי אבהו ואורי כר"י והא דלמר צפרק צתרא דמכות (דף ע"ג.) כיון דאיכא
גר דצעי למימר אשר נשבע לאבותינו ולא מצי אמר אתי שפיר כר"י וסמך אלמת לנו דסיפיה דקרא והא דלמר ר"י צירושלמי דמציא וקורא
דוקא גר מצני קניי חותן משה דמצי אמר לתת לנו שנטענו חלק בצרף דכתיב ויהי ה' אלהי העובד והיה העובד אשר ייטיב וגו' והעבדו ל' (במדבר י) שנתנו
לן דושנה דייחיו דלמר צספרי' ו' והכי נמי תניא בתוספתא דבכורים ר"י אומר כל הגריס מציאם ואינם קוריים וצני קניי חותן משה מציאם
וקוריים ור"ת אומר דהיה דירושלמי משצשתא היה דהיכי מצי למימר גר קורא אפי' מצני קיני ארמי אוצד אבי דהיינו יעקב^ב וירד מצרימה
וירעו אותנו ויזילינו והיה דתוספתא מוקי צאמו מישראל דמצי אמר לאבותינו וכן לתת לנו אם הוא מצני קיני ופליג אמתימין דמס' בכורים
דקמי צאמו מישראל מציא וקורא ולר"י נראה דמתנימין נמי איידי צצני קיני ולא פליג משום דאמו מישראל לא מהי ליה למימר לתת לנו דהא
אמו עצמה אינה קוראה דתנן צמתנימין (בכורים פ"א מ"ה) האשה והשליח והעבד וטוועטוס ואנדורגויעוס אינן קורין דלא נטלו חלק בצרף
דמעט להו צספרי מאיש לפי פקודיו (במדבר כו) אע"פ שהיה להן חלק ע"י ירשה כ"ש הוא דלא קרי דלא עדיף מאלמו: **ההוא** 'למעוטי'
אדמת עכו"ם. תימא לרשב"א אמאי איצטריך הא לר"מ ש קנין לעכו"ם בצרף ישראל הפקיע מיד מעשר דתנן (ע"ז דף כ:) אין משכירין צמים
לעכו"ם בצרף ישראל ואין לר"ך לומר שדות ומפריש צגמי' (שם כ"א) (שם כ"א) מצי ואין לר"ך לומר שדות ומפיקע להו ממעשר צגמי' ונראה לר"י דלמא
מהכא הוא דגמר צכל דוכמי דיש קניי מניה אומר רשב"א דהיה דע"ז (דף כ"א) (שם) יש לומר אפי' כמאן דלמר אין קניי וסם מפרש^א:
ולמא

כסיתא. אילן שגדל ציס ויקר הרבה וקורין קוריי"ל: ע"י. אילן
שגדלינן צו ציי"ש וקורין ליי"ר: ודונו. קישטטי"ר: **מתני'** הקונה
שני אילנות. סתמא לא קנה קרקע סביביו כלל ואפי' מקום האילן
והרי הוא כמי שקנאן לפירותיו ששביצש יעקרנו וילך: קנה קרקע.

דחשבי להו שדה האילן: הגדילו.
החזיבו הענפים הרבה: לא ישפה.
לא יקצוץ אותן בעל הקרקע אע"פ
שהלך רע לצית השלחין דכיון דאין
לו קרקע לבעל האילנות שהרי שעבד
לו שדהו לנורך האילנות כל לרכן שעל
מנת כן לקמן: גוע. צגמרא [פג]. מפרש:
שלו. של בעל האילן דמגוף אילנות
קאמי: של בעל הקרקע. דכיון דמתחת
לקרקע יואל מקרקעו גדל: אם סמו.
יצא: אין לו קרקע. לטעם אילן אחר
צמקומן: קנה קרקע. דחשבי שדה
האילן. וצגמי' מפרש כמה יש לו קרקע
והיאך נטועים דמנטרפי [שם]: הגדילו.
חוץ לקרקע שלהן: ישפה. המוכר
דכיון דאין נטועין צשל מוכר כי אם
צצקרקע של לוקח והמוכר לא שעבד
לו קרקע שלו אינו מניחין לייכנס צשלו
מאחר שמויקין לו: גב' טן הסם.
צמסכת בכורים: ואינו קורא. לפי
שלא קנה קרקע ולא קרינא ציה פרי
הדממה אשר נתתה לי (דברים כו).
ולקמיה פריך א"כ למה מציא: מציא
וקורא. ור"מ לטעמיה דס"ל קנה
הקרקע אצל צאלין אחד מודה: מחייב
להביא בכורים צלוקח פירות שצאלין
ואותה שזיכרה תחלה קושר צה גמי
לידע שזמכרת היה והאי דקמי

הקונה שני אילנות משום רבנן נקט להו דאילו רבי מאיר אפי' צאלין
אחד שאין לו קרקע מציא וקורא: משנה יטירא. הך דבכורים:
אלא ש"מ מחייב היה ר"מ נו'. והכי קאמר אפי' אם כדצריכס כן
הוא דשני אילנות אין להן קרקע אפי' הכי מציא וקורא דלא חיישינן
לקרקע גצי מקרא בכורים: והכתיב אשר פניא מארצך. אבל לוקח
פירות לא מציא ולא קורא: והכתיב אדמתך. ראשית בכורי אדמתך
צביא: למעוטי אדמת עכו"ם. שאם יש לו לעכו"ם קרקע צארץ ישראל
ולקח ממנו פירות אין מציא מהן בכורים. ונראה צעניי דהכי גרסינן
והכתיב אדמתך אדמתך שני פעמים כמיב ראשית בכורי אדמתך
צספר ואלה שמות חובלה המשפטים [גמ] וצבי תשא [גמ] וקמשיי חד למעוטי
אדמת עכו"ם וחד למעוטי אדמת גר שהרי הגר עצמו מן המציאין ולא
קורין הוא צדתן צמסכת בכורים (פ"א מ"ד) שאין יכול לומר אשר
נשבע לאבותינו לתת לנו [דברים כו] ואמא האי קרא להעוטי דהקונה
מפירות קרקע שלו לא מציא ולא קורא: פיוצבא. וכל הך
קראי דלעיל מידרשי צספרי' [פ"א כ' תנא] צמסכת בכורים צפרק קמא:
מאי

כשאין לו חשיב חובת הגוף: **למעוטי אדמת עכו"ם.** רשב"ם גרס והא תרי אדמתך כתיבי ולפי שקשה לו אידך אדמתך למה לי מגיה
הספריים והא כתיבי תרי אדמתך חד למעוטי אדמת עכו"ם וחד למעוטי אדמת גר^ב ונחנס דחק עצמו דחד אדמתך דרשינן צפ"ק דבכורים
הנוטע בתוך שלו והצריך לתוך של חצירו או לתוך של רצים הרי זה אינו מציא משום דכתיב אדמתך ועד לית לן למעוטי לוקח נגר כיון דגר עצמו
לוקח פירות מציא וקורא לר"מ ולא מצריך צשל חצירו דכיון דקנה מחצירו חשיב אדמתך ועוד לית לן למעוטי לוקח נגר כיון דגר עצמו
בר הבאה הוה כדתנן (שם פ"א מ"ד) אלו מציאם ולא קורין הגר מציא ואינו קורא לפי שאינו יכול לומר אשר נשבע לאבותינו לתת לנו ומכא
היה משנה לא היה מניח רבינו תס לגריס לבדך ברכת הזימון לפי שאינו יכול לומר שהנחת לאבותינו ארץ טובה וקמתי נמי (שם) כשהוא
מתפלל זינו לבין עצמו אומר אלהי אבות ישראל וכשהוא מתפלל צבית הכנסת אומר אלהי אבותי ואם היתה אמו מישראל אומר אלהי
אבותינו ולר"י נראה דשפיר מצי אמר גר לאבותינו ולא קיימא לן כהיה משנה אלא כר"י דפליג עלה כדאיתא צירושלמי (בכורים פ"א)
דלמר תני צסם ר"י גר עצמו מציא וקורא מצי טעמא דלמר קרא (בראשית י) כי אב המון גוים נתמך לשעבר היה אב לארס מכלן ואילן
לכל גוים ר' יהושע צן לוי אמר הלכה כר"י עובדא אמא קומי רבי אבהו ואורי כר"י והא דלמר צפרק צתרא דמכות (דף ע"ג.) כיון דאיכא
גר דצעי למימר אשר נשבע לאבותינו ולא מצי אמר אתי שפיר כר"י וסמך אלמת לנו דסיפיה דקרא והא דלמר ר"י צירושלמי דמציא וקורא
דוקא גר מצני קניי חותן משה דמצי אמר לתת לנו שנטענו חלק בצרף דכתיב ויהי ה' אלהי העובד והיה העובד אשר ייטיב וגו' והעבדו ל' (במדבר י) שנתנו
לן דושנה דייחיו דלמר צספרי' ו' והכי נמי תניא בתוספתא דבכורים ר"י אומר כל הגריס מציאם ואינם קוריים וצני קניי חותן משה מציאם
וקוריים ור"ת אומר דהיה דירושלמי משצשתא היה דהיכי מצי למימר גר קורא אפי' מצני קיני ארמי אוצד אבי דהיינו יעקב^ב וירד מצרימה
וירעו אותנו ויזילינו והיה דתוספתא מוקי צאמו מישראל דמצי אמר לאבותינו וכן לתת לנו אם הוא מצני קיני ופליג אמתימין דמס' בכורים
דקמי צאמו מישראל מציא וקורא ולר"י נראה דמתנימין נמי איידי צצני קיני ולא פליג משום דאמו מישראל לא מהי ליה למימר לתת לנו דהא
אמו עצמה אינה קוראה דתנן צמתנימין (בכורים פ"א מ"ה) האשה והשליח והעבד וטוועטוס ואנדורגויעוס אינן קורין דלא נטלו חלק בצרף
דמעט להו צספרי מאיש לפי פקודיו (במדבר כו) אע"פ שהיה להן חלק ע"י ירשה כ"ש הוא דלא קרי דלא עדיף מאלמו: **ההוא** 'למעוטי'
אדמת עכו"ם. תימא לרשב"א אמאי איצטריך הא לר"מ ש קנין לעכו"ם בצרף ישראל הפקיע מיד מעשר דתנן (ע"ז דף כ:) אין משכירין צמים
לעכו"ם בצרף ישראל ואין לר"ך לומר שדות ומפריש צגמי' (שם כ"א) (שם כ"א) מצי ואין לר"ך לומר שדות ומפיקע להו ממעשר צגמי' ונראה לר"י דלמא
מהכא הוא דגמר צכל דוכמי דיש קניי מניה אומר רשב"א דהיה דע"ז (דף כ"א) (שם) יש לומר אפי' כמאן דלמר אין קניי וסם מפרש^א:
ולמא

(א) [לעיל פ"א.] (ב) צ"מ קות:
דעת רבי יהודה. (ג) בכורים
פ"א מ"י לעיל מ. ג. גימין דף
מח. (ד) ועי' תוספתא לעיל. (ה)
ד"ה [לף.] (ו) ד"ה [ע"ש] על
הגלון בתוס' צ"מ פ"א. ד"ה
אלף. (ז) ויעי' תוס' חולין
ק"י ד"ה [לף.] (ח) [תוס' ד"ה
הא אמר וכו' וע"ש].

תורה אור השלם

1 ולקחה מראשית בית פרי
האדמה אשר תביא
מארצך אשר יי' אלהיך נתן
לך ושמח בטובא והלכת אל
המקום אשר יבחר יי'
אלהיך לשבן שמו שם:
דברים כו ב
2 ראשית בכורי אדמתך
קביא בית יי' אלהיך לא
בתשל גדי חלב אמו:
שמות כג ט
3 ועתה הנה הבאתי אשר
ראשית פרי האדמה אשר
נתת לי יי' ורחמתי לפני יי'
המקום והשמתוהי לפני יי'
אלהיך:
דברים כו ב

מוסף רש"י

כסיתא. מין עץ העולה
צקרקע סיס ושמו קורא"ל
(ד"ה כ"ב). ע"י. לירי' סם
האילן ואת פריו קורין ציי"ש
(שם). דולבי. קשטטי"א
(שם). הקונה שני אילנות.
המוכר שני אילנות לחצירו ולא
פירש לו קרקע (דע"ל כו).
הרי זה לא קנה קרקע.
כיון דאין מנחה לן וסם אם ממו
אין לו קרקע לטעם אילן אחר
צמקומן. דתנן קתמן. ו'
קנה אלא לפירותיו כל זמן
שתיקם האילן. ואליכא דרבנן
אמאי דלמרי מוכר צניי רע
מוכר. אבל אליכא דרע"ע א"כ
לוקח לטעם אילן אחרים
צמקומן סם ימיתו אלו (דע"ל
ע"ש). ש"ס ש"ס כו"ה כו"ה
ס"ס. מביא ואינו קורא.
דלא מצי למימר פרי האדמה
אשר נתתה לי (דע"ל כו.
ו' ג' ט"ו ס"ח).

מוסף תוספות

א. דהובת הגוף היא
והובת ככל מקום. רמב"ן.
ב. וא"ת לרובן למעוטי
אדמת גר וזוי מנא להו
דדא חד גוני אצטריך
למעוטי לוקח פירות מן
השוק למאי דמקיש השוא
וי"ל דלוקח פירות מן
השוק נפקא להו מאשר
נתת לי. דלא משמע להו
דיבת לי וזוי רובני בהו.
ו"א"ו לרדיוהו גוי וזוי מחד
קרא נפקא להו משום דכל
שואה פטור א. דאדמתו
פטור. רמב"ם. ג. ואע"פ
דליכא איסורא בנטיעתו
כיון שאין כל גידולין
בתוך שלו אינו מביא.
ד' וכוון שאברהם. שם.
אב לכל העולם ונטלו חלק
בארץ קורין לוי יהודה.
ה. שם. ו' [ו]ל' שלשה אבות.
העולם היה כאברהם. שם.
ו. דכל זמן שהיה של
ישראל כל מי שזרעה
חיוב במעשר וכי וזוהי
לעכו"ם. והורעה פטור.
ידש קנין. דאי ארץ קנין ארץ.
זו הפקעה מה שאין עכו"ם
מעשר קרקע היתומים
דהתם פריך ביה חייב
מפקיע ממזוהו ומשני
מזוהו הובת הדין היא ואין
הפקעה. מ"ק ניעוין מ.
ז. דמ"ה חשובה הפקעה
מה וכי שאינו מעשר
ממנה מעשר רב. מ"ק ע"ז
לא.